

KÖZOKTATÁSUNK ÁLLAPOTA 1885/6-BAN.

— A vallás és közoktatásügyi minister tizenötödik jelentése. —

A minister legujabb jelentése egy vaskös kötetben tárja elénk a magyarországi közoktatásügy állapotát 1885/6-ról, a népoktatásra vonatkozólag 1884/5-ről. Az egész jelentés öt szakaszra oszlik fel, melyek tartalmát — legfőbb vonásaiban — mi is ugyanazon sorrendben ismertetjük meg t. olvasóinkkal.

I. A népiskolai oktatás. A tanköteles gyermekek száma hazánkban a lakosság 16·67 % -át teszi (megnevezett összegben 2.292,052) és a tanköteleseknek 80·12 % -a járt tényleg iskolába. Tehát kerek számban még 20%, vagyis egyötöd rész nem részesül oktatásban. Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy az iskolába járók száma 1869-ben 50% volt, az emelkedés (30%) oly szembe-tünő, a mely minden hazafi keblét örömmel töltheti el.

A tanköteleseknek a következő % -a járt iskolába felekezetek szerint: a r. katolikusoknál 86·31, g. katolikusoknál 60·10, g. keletieknél 68·27, helvét hitűeknél 79·87, ágostaiaknál 88·09, unitáriusoknál 76·44 és a mózes hitűeknél 77·66%. Ha ezek alapján hitfelekezetünket a többiekkel összehasonlítjuk, azon szomorú tény előtt állunk, hogy a g. katolikusokat és keletieket kivéve, a többi már mind megelőzött minket. Pedig ez nem volt mindig így. Annál komolyabban kell egyházi hatóságainkat e körülményre figyelmeztetnünk s felhivnunk az iskoláztatás pontosabb ellenőrzésére, mert különben könnyen az a szégyen érheti egyházunkat, hogy a folytonosan fokozódó versenyben maholnap leghátul maradunk. Ez pedig a legszabadelvűbb egyház kicsiny táborához teljességgel nem illenek.

A mi már a községeket illeti, bár az iskolák száma évről-évre szaporodik — a szóban levő év alatt is 100 új népiskola keletkezett — mégis még mindig 300 község van Magyarországon teljesen iskola nélkül. Ugyde 1869-ben kettő híján 1600 volt az ilyen községek száma.

Az elemi népiskolák száma 16,082, a felsőnépiskoláké 79, a polgári iskoláké 144. E két utóbbiból 1869-ben semmit se bírtunk, az elsőből pedig 2284 el kevesebbet, mint ma.

Jellegre nézve van 611 állami, 1856 községi, 13639 felekezeti, 168 magán és 31 egyleti iskola. A felekezetiék így oszolnak meg: r. kathol. 5347, g. kathol. 2177, g. kel. 1788, helv. hitv. 2336, ágostai 1434, unitárius 45, mózes h. 512.

A tanítók száma jelenleg 23457. — 1869-ben 17792 volt. A tényleg iskolabajáró gyermekekből egy tanítóra átlag 60 esik.

A népiskolák fentartási költsége tizenhárom és fél millió forintba megy, 1869-ben három és fél millióra ment.

A tanítóképző intézetek száma 54, a tanítónőképzőké 16. Az összes képzőintézetek közül állami 24, felekezeti 46.

A 70 képzőintézetben 1885-ben oklevelet nyert 812 tanító s 231 tanítónő. Ez intézetek évi fentartási költsége 871,552 forint volt.

A kisdédóvó intézetek száma 409, melyekben 593 óvó 41,119 kisdedet gondozott. E téren — mondhatni — még csak a kezdet kezdetén állunk s a társadalomra itten vár a legtöbb teendő.

Minthogy az országos kiállítás éppen a szóban levő iskolai évre esett, a ministeri jelentés ennek tanügyi eredményeiről is megemlékezik. Rövid, de tanulságos vonásokban rajzolja a közoktatási pavillonban szerzett tapasztalatokat. Az iskolapadok és felszerelési tárgyak fejlettsége a bemutatott minták szerint már csaknem a tetőpontra jutott. Legtökéletesebbeknek a Feiwel-Günczy-féle iskolapadok ítéltettek. Az országos tanszermuzeumban 60 forinton megszerezhető u. n. hármas gyűjtemény (a természet-, vegy- és ásványtanhoz, valamint az állat-, növény- és gazdaságtanhoz) népiskolák számára, és egy ásvány-, föld- és közzettani mintagyűjtemény polgári iskolák számára a jurnek osztatlan tetszésével találkozott. Itt lett bemutatva a minister által jó taneszközök hazai előállítására szervezett két nevezetes intézet működése is. Egyik a természettani készülékek készítésére Budapesten alapított mechanikai tanműhely, másik a budapesti állami tanítóképző intézettel kapcsolatosan berendezett gipszöntőműhely.

Ez utóbbi feladata, hogy a hazai iskolákat jó plastikus rajzmintákkal ellássa. Ezek kifejlődése és megerősödése nemzetgazdaságilag is nagyon kívánatos, ha meggondoljuk, hogy ilyenmü taneszközökért mily temérdek pénz ment ki eddig az országból külföldre. A kiállításon összehalmozott népiskolai tankönyvgyűjtemény valóságos túltermelésről tett bizonyosságot, melyben a sok selejtes elnyomja a valóban érdemes, jó terméket, úgy hogy a tankönyvek re-

visiója egy veszélyessé váló kór, a tankönyvgyártás mániája ellen mutatkozik elkerülhetetlen védszernek. A rajzkiállítás azt tanúsította, hogy e tantárgy tanítási módszerével még hátra állunk, tulnyomó levén nálunk az előlapok gépies másolása, a mit már rég elítélt a paedagogia. A női kézimunkák meglepő gazdagságban tárultak elénk, de fájdalom itt csaknem kizárólag idegen minták vétnének alapul s a házi iparunkban rejlő nemzeti motivumok egészen mellőzötnének. Mi még hozzátehetjük ez igen helyes észrevételhez, hogy ez irány megváltoztatható csak úgy lesz, ha a minister hazai művészek által összegyűjteti és feldolgoztatja azokat a nemzeti motivumokat. A Huszka-féle „magyar diszitó-styl“ e tekintetben is hasznos kezdeménynek tekinthető.

A népiskolai női kézimunkatanításra még az az észrevételünk is van végül, hogy azokban a diszmunkák inkább korlátozandók és jobban a népélet igényeihez alkalmazandók lennének, mint az jelenleg tapasztalható.

Meg kell még e helyen emlékeznünk az idegen ajku tanítók magyarnyelvi képesítéséről. A minister egymásután hét éven át rendezett ezek számára póttanfolyamokat, melyek összesen 210,000 forintjába kerültek az államnak. E tanfolyamok megkezdésekor 5489 olyan tanító volt az országban, a kik a magyarnyelv tanítására képtelenek voltak. A mult évre azonban ezek száma 2837-re szállott, vagyis a magyarnyelvi tanfolyamokon 2652 tanító képesített nyelvünk tanítására.

E képesítést tökéletesnek — természetesen — nem mondhatjuk, de bizonyos alapot a nagy munka megkezdésére mindenesetre nyújt az. S a „docendo discimus“ elvnel fogva meg van adva a lehetőség e tanítók további önképzésére is.

II. A középiskolák száma hazánkban 178. Ezek közül gymnasium 150, reáliskola 28. Jellegre nézve: állami 28, királyi 18, községi 25, magán 3 és felekezeti 104. Ez utóbbiak közül r. katólikus 43, g. keleti 4, helv. hitvallású 28, ág. hitvallású 25, egyesült protestáns 1, unitárius 2, izraelita 1.

Fejlettség szempontjából: nyolcz osztályu 108, hét osztályu 1, hat osztályu 19, öt osztályu 1, (Székely Kereszturon), négy osztályu 49.

Tisztán magyar tannyelvü középiskola van 122, kizárólag német nyelvü 7, kizárólag román nyelvü 4. A többiekben a német, román, tót, szerb és olasz tannyelv mellett kisebb-

nagyobb kiterjedésben, mint második tannyelv — a magyar is használatban van. Sőt 19 középtanodánkban három tannyelv használta-tik. Mely utóbbi körülmények nyelvünk terjedésének kézzel fogható bizonyítékai.

A tanulók száma középiskoláinkban 41,508. A megelőző tanévinél 1429-el kevesebb. E csökkenést a polgári, ipari és kereskedelmi iskolák számának szaporodásával hozhatjuk összeköttetésbe, mely körülmény a szülők felfogásának jobbrafordulását tanúsítja.

A fennebbi létszámból gymnasiumba járt 35,525, reáliskolába 5983 tanuló. A két unitárius gymnasiumba külön 348.

A középiskolai tanulók anyanyelv tekintetében a következő %-ban vannak feltüntetve: magyar 70.₃, német 15.₉, román 5.₆, olasz 0.₃ tót 4.₅, szerb-horváth 1.₉, rúthén 0.₃, más nyelvű 0.₆. Az ország lakosságának nemzetiségi számarányához viszonyítva, minden 1000 lélekből középiskolába jár 443 magyar, 341 német, 93 román, 96 tót, 124 szerb-horvát és 38 rúthén. Mindkét nemű számadatból tehát határozottan kitűnik, hogy a középiskolai oktatást a magyarok veszik legnagyobb mértékben igénybe, s mindjárt utánuk a németek. Ezek azonban a reáliskolákban fölmulják a magyarokat is. Itt ezer lélekre 74 német és 62 magyar esik.

Felekezeti tekintetben — létszámukhoz viszonyítva — a középiskolákat legnagyobb mértékben veszik igénybe a zsidók, mindjárt utánuk következnek az unitáriusok, azután az ágostaiak, a r. katolikusok, helv. hitvallásúak, g. katolikusok és végül a g. keletiek.

A középiskolai tanulók előhaladását illetőleg némi tájékoztatást adnak a következő adatok: az állami középiskolákban minden 1000 mulasztásból igazolatlan 21. az ev. reformátusoknál 109, az ágostaiaknál 27, a g. keletieknél 101, az unitáriusoknál 78. Az átlag 33 levén, azonnal szembetűnik, hol javítandók még a viszonyok e tekintetben. Az állami felügyelet alatt álló intézetekben jelesen végzett 6.₆%, jól 19%, elégségesen 51.₆%. A többi egy vagy több tantárgyból megbukott. A g. keletieknél az adott sorrendben e %-ok fordulnak elő: 5.₉, 22, 38.₃, — az ágostaiaknál: 10, 22, 46.₁. — az ev. reformátusoknál 9.₁, 22.₃, 45.₃, — az unitáriusoknál: 12.₉, 24.₂, 56.₁%. Ha e számokat csak szemünkkel vizsgáljuk és hasonlítjuk össze, legkedvezőbb előhaladást az unitáriusoknál kellene constataálnunk; azonban, ha kritikát is alkalmazunk elfogadhatónak mégis valószínűleg a ministeri nyilatkozat veendő,

hogy t. i. az adott viszonyszámok nem annyira absolut eredményt, hanem az előmenetel megítélésében követett szigorú jelzik.

A középiskolai tanárok összes száma 2900. Minőség tekintetében a rendesek átlaga 54.7^o/_o, az unitáriusoknál 59.1, a helyetteseké 13.2^o/_o, az unitáriusoknál 9.1, a kisegítő óraadók átlaga 4.6^o/_o, az unitáriusoknál 23.7. A többi a hitoktatók és rendkívüli tantárgyak tanítóira esik. A képesítettégnél szintén hasonló viszonyokkal találkozunk, úgy, hogy ha egyházunk az óraadók számát csökkentve, a más két kategóriát fölemelheti, ezzel a középiskolai oktatás színvonalára juthat. Erre azonban, valamint a szigorú szakrendszer meghonosítására a tanári fizetések rendezése, illetőleg fölemelése szükséges, a mi fölött a legközelebbi jövő fog dönteni. Hic Rhodus, hic salta!

Az összes középiskolai taniszerek közül (1.416,226 darab) a kormány vezetése alatt álló 118 intézetre jut 67°/_o, a felekezetek főhatósága alatti 60 középiskolára 33°/_o. Ez utóbbiból a g. keletiek és unitáriusok birnak 1°/_o-ot, az ágostaiak 16-ot, az ev. reformátusok 15-öt. E tekintetben tehát nagyon hátra állunk.

A középiskolák évi fentartási költsége 4.343,500 forint. Ez összeg úgy oszlik meg, hogy minden ezer forintból 746 esik a ministerium rendelkezése és vezetése alatt álló intézetekre, 254 forint pedig a felekezetek főhatósága alatt állókra. Az unitáriusoké külön összesen 28,293 forint.

A ministerium rendelkezése és vezetése alatt egy intézet évi fentartási költsége átlag 25,448 forint, a felekezetek főhatósága alatt 17,069 forint; amott egy rendes tanár átlaga 1402, itt 1057 forint; ott egy tanuló iskoláztatása kerül 112, itt 86 forintba. A tanári fizetések mekkoraságának sorrendjében az unitáriusok állanak leghátul. A dologi kiadások és ösztöndíjak alapján azonban összes kiadásainkhoz viszonyítva, legelső helyre kerülnek.

III. A felsőbb tanintézetek. A tudomány-egyetemek száma az utolsó ministeri jelentés óta nem változott. A budapesti egyetem gazdasági szerelésében egy reformot léptetett életbe a minister, t. i. egy olyan közeg létesített, a mely az egyetem pénzügyeit kezeli s egyenesen a ministernek felelős. Ennélfogva a klinikákat igazgatótanárok a gazdasági teendők terheitől felmentve, idejüket és figyelmüket osztatlanul tudományos feladataik teljesítésére szentelhetik. E reform a kolozsvári, különben is korlátoltabb dotatióval rendelkező egyetemnél egyelőre nem hozatik be.

Mint ujtás elrendeltetett mindkét egyetemenél latin nyelvű almanachok kiadása. Ez évkönyv az egyetem történetét, czimtarát, az egyetemi intézetek áttekintését, a tanrendet s a hallgatóság statistikai átnézetét fogja tartalmazni, — s a külföldi egyetemekkel való csereviszony létesítésére s egyetemeink viszonyainak a külföldi szakkörökkel leendő megismertetésére van hivatva. Elrendeltetett továbbá ugy az egyetemek, mint a jogakadémiákra nézve, hogy az alap- vagy államvizsgálatok, ugy szintén a szigorlatoknál kitüntetéssel képesített joghallgatók nevei ezentul a hivatalos lapban s a minister évi jelentésében közzététessenek — buzditásul az ifjuság szorgalmára.

Az egyetemekkel kapcsolatos középiskolai tanárképzésnél egyik ujtás a rajztanár-képző tanfolyamnak 3 ról 4 évre való kitejlesztése, a másik pedig középiskolai egészségtan-tanárok és iskola-orvosok képzése. E végre kétszer tartatott már mindkét egyetemen póttanfolyam, s a hallgatók, a kik csak orvostudorok lehettek, képesítő vizsgálatnak vettek alá, melynek sikeres kiállása után képesítő oklevelet nyertek. Ezek közül alkalmaztatnak jövőben a középtanodáknál az iskola-orvos és egészségtanárok (teljes középiskolán 200, és nem teljes középiskolán 100 frt tiszteletdíjjal), a kik a tanári testületnek tagjai lesznek s működésüket a minister által kiadandó szabályrendelet fogja körülírni. Közvetlen célja ez intézkedésnek az iskolai egészségügy javítása és rendben tartása, azután még az egészségügyi ismeretek terjesztése az országban. Fajunk és nemzetünk életére, gyarapodására és erősbödésére célzó nagyfontosságú eszme ez, melynek mielőbbi megvalósítását óhajtva várjuk.

A tanárképzés nevezetes reformálását czélozta a semináriumi oktatás szervezése, melyet a budapesti egyetem jog- és államtudományi karában, kísérletképen életbe is léptettek. A bölcsészeti karon a minister egy classica-philologiai, egy modern-philologiai és egy történeti seminarium berendezését tervezi. E rendszer a német egyetemeken fejlett ki s meg kezdett honosulni a francziáknál is. Célja ennek módot nyújtani arra, hogy a tehetségesebb és törekvőbb ifjak a hosszabb munkálkodásra alkalmas helyet és segédeszközöket nyerjenek, s hogy azon tanszakban, melyhez különös hajlamot éreznek, oly behatóbb munkásságot fejthessenek ki, mely munkásságnál a vezető, irányzó, segítő szerepet maga a tanár viszi. A semináriumi oktatás feltételezi tehát először a hallgatóknak bizonyos megválogatott, csekélyebb számát, —

másodszer a tanár együttműködését a hallgatókkal; s harmadszor né-mely külső segédeszközök, mint kézikönyvtár, térképek, okiratok, kútfőművek stb. kéznél létét. A seminariumok működésének suly-pontja a tudományos működés módszereinek közzlésében, illetőleg megtanulásában fekszik. Ide tartozik tehát írott tanulmányok szer-kesztése előre nyert utbáigazítás alapján, ezek felolvasása, megvita-tása, vagy kútfő-munkák együttes olvasása, magyarázata, vitatko-zások stb. E rendszertől tudományos fejlődésünkre a legjobbat remél-hetjük s gratulálhatunk magunknak, a miniszterhez, a ki nemcsak kormányoz, hanem valódi vezérlettel fejleszti közoktatásügyünk min-den ágát.

A budapesti egyetemen a tanárok száma 212, a kolozsvárin 67, a műegyetemen 37. A hallgatók száma az elsőn 3375 (uni-tárius 8), a másodikon 534, (unitárius 29), a harmadikon 645, (uni-tárius 4.)

Az elsőnek évi költsége 573,835, miből az egyetem saját alapja 240,011 frot fedez, a kolozsvárié 211,780, a műegyetemé 175,402 forint.

A fennebbieken kívül a budapesti egyetemmel kapcsolatos ta-nárképző-intézet és gyakorló-iskola 38,061 frtba került, a ko-lozsvári pedig 14,184 forintba. Amott az utolsó évben tanári ok-levelet kapott 27, itt 14 jelölt. Az utóbbiak között két unitárius.

A hittani intézetek száma Magyarországon 49, melye-ken beiratkozott a mult évben 1787 tanuló, (unitárius 16), a kiket 271 tanár és tanító oktatott.

A jogakadémiák száma 12. Ezek közül Erdélyben egye-dül a n.-szebeni állott fenn, mely a folyó iskolai évben teljesen be-szünteti működését. A jogakadémiai tanárok száma 131, a hallga-tóké 661.

IV. Szakiskolák és szaktanfolyamok. Hogy a tudományos kö-zépiskolai képzés sokszor elítélt egyoldalúságából kiléphessünk, s hogy hazánk ifjusága a rá várakozó tért a nemzeti élet minden ágában mind inkább elfoglalhassa, és jobban betölthesse, ezt csak megfelelő szakiskolák teszik lehetővé. Közoktatásügyi miniszterünk e czél felé is teljes öntudattal és lankadatlan erélylyel vezeti nemzetünket. Fé-nyes bizonyítékai ennek az ipar, kereskedelem és művé-szet majd minden ágának művelésére általa alapított szakiskolák.

Az iparos tanulók tanfolyamát 198 községben, 1206 tanító vezetése alatt, 36,000 növendék látogatta a mult iskolai év-

ben. A kereskedő tanulók számára 32 helyen van rendes tanfolyam szervezve.

Az ipari tanműhelyek száma 66, melyekben 101 tanító 2032 tanulót oktattott a legkülönbözőbb iparágakban, minők pl. a női kézimunkák, kender-, len-, gyapju-, szalma-, káka-, fűz, fa-, vas-, csipke, agyag-, porcellán-, majolika- és gyermekjáték-ipar. E tanműhelyek egy része önálló szervezettel bír, más része felső nép-, polgári iskolával áll kapcsolatban. Ezekon kívül a háziipar valamelyik ágát folytató képezdek és népiskolák száma 919-re emelkedett.

A középipariskola ezelőtt hét évvel alapított az ország fővárosában. Ennek feladata építő mestereket, pallérokat, gépekkel dolgozó előmunkásokat és kisebb ipartelepek s gyárak számára önálló művezetőket képezni. Ez iskolában jelenleg hat szakcsoport, u. m. az építészeti, gépészi, két vegyészeti, fém-, vas- és faipari van életbeléptetve. A tanfolyam három évre terjed. Ennek jó sikerrel történt elvégzése után a tanuló végbizonyítványt nyer, melynek alapján jogosítva van az intézetben tanult iparág üzésére. A felvétel négy középiskolai osztály végzéséhez van kötve. A szegényebb sorsu növendékek ösztöndíjban is részesülnek, melyeket részint az államtól nyernek, részint egyes törvényhatóságok alapítottak. A múlt évben 31 tanuló 4545 forintot élvezett e czímen.

Ez intézetben évenként téli tanfolyamok rendeztetnek, egyfelől gyakorló építő iparosok, továbbá másfelől gőzgépkézeltők, gőzkazánfűtők és cséplőgép-kézeltők kiképzésére.

A m. kir. technologiai iparmúzeum már nemcsak gazdag ipari eszközök, gépek és czikkek gyűjteménye, s ezek szemléltetése és ismertetése által hat tanulságosan az illető iparos szakközökre, hanem a benne rendszeressé tett szakfelolvasások s rajz és gyakorlati tanfolyamai által is.

Ipari szakoktatókat képző intézet kettő áll fenn. Egyik a budapesti állami polgári iskolai tanítóképezdével kapcsolatosan — 4 évi tanfolyammal; másik az országos nőiparegyesület ipariskolájában.

A kereskedelmi középiskolák (helyen-helyen akadémia néven) száma 17, a tanároké 144 és a növendékeké 1506 volt az utolsó évben. Erdély három ilyen intézettel bír: Kolozsvárt, Brassóban és Fogarason.

A művészetek ápolására szolgál az iparművészeti iskola a maga mintázási, műfaragászati, fémvésművi, decoratív fes-

tészeti s fa- és rézmetszői osztályával; a festészeti mesteriskola Benczur Gyula igazgatása alatt, külön tanfolyammal a nők számára; az üvegfestő intézet; az országos színésziskola és az országos zeneakadémia, mely utóbbinak a halhatatlan Liszt Ferencz volt az elnöke. Ez intézet tanszakai: a zeneszerzés, zongora, magán-ének, orgona és hegedű. Mindezen művészeti iskolák az ország fővárosában állanak fenn.

V. Az emberbaráti intézetek. A siketnémák váci országos intézetében 93 növendék nyert oktatást és kiképzést különféle kézműiparban. Az izraelita siketnémák intézetében a növendékek száma 87 volt. Siketnéma intézet szervezése vette kezdetét 1885-ben Temesváron is.

A vakok budapesti országos intézete 86 növendéket részesített elméleti és gyakorlati oktatásban. Ez utóbbi leginkább a zenét s némely női kézimunkát karolt fel.

Az árva- és szeretetházak száma hazánkban már 66-ra emelkedett s 1884/5-ben 2304 árva talált azokban gondozást és neveltetést. Ezeknek egy évi fentartási költsége megközelíti a fél milliót.

A hülyék budapesti ápoló intézetében 25 növendék volt a múlt évben. Ez intézet tulajdonosa és igazgatója Frim Jakab, kinek a közoktatási minister 1000 forint fentartási segélyt adott.

VI. Közmívelődési intézetek közül a minister a magyar nemzeti muzeum, az orsz. magyar iparművészeti muzeum, a magyar iparművészeti társulat örvendetes gyarapodásáról, — a meteorologiai és földdelejeességi m. kir. központi intézet működéséről teszi meg szokott jelentését. Végül megemlékezik a nevezetesebb műemlékekről, melyek gondozása, restaurálása, előszeretetének legbecsesebb tárgyai közé tartozik. E célra hozatta ő a műemlékek fentartásáról intézkedő 1881. évi 39. törvényzikket és e célra kötötte azon ötven év alatt törlesztendő négy millió forint sorsjegykölcsönt, melynek u. n. basilika-sorsjegyei 1886. őszén lettek kibocsátva a szerződő bankok által.

Végül a szobrászati és festészeti ösztöndíjakat említi meg a ministeri jelentés.

Mi pedig a magunk részéről azon nyilatkozattal zárjuk be e vázlatos ismertetést, hogy közoktatás- és közművelődésügyi munkáságunk minden irányban a legszebb reménnyel kecsegtet nemzeti fejlődésünk iránt.

Óhajtandó volna, hogy koronként a többi ministerek is a val-
lás- és közoktatási miniszteréhez hasonló jelentést adnának közre a
vezetésük alatt álló tanintézetekről, mert a nemzetet bizonyynyal ép
oly közelről érdekli a gazdasági, erdészeti, bányászati stb. szakisko-
lák helyzete és működése, mint akár a nép- vagy középiskoláké.

KOZMA FERENCZ.

KÜLFÖLDI LEVELEZÉS.

I.

PÁRISI LEVÉL.

PÁRIS, 1887. január.

(A francia reformált egyház missioi munkái.)

Szerkesztő ur!

Ugy látszik önök nagy érdeklődéssel viseltetnek mindaz iránt, a mi a francia reformált egyház életét és eléhaladását illeti. Különösen a szabadelvű protestantismus figyelmet keltő és rokonszenves önök előtt. S bizonyára érdekes lesz önökre nézve: ismerni azokat az eszközöket, melyekkel a francia reformált egyház az ő befolyásának kifelé való terjesztésére, vagy pedig benn való megerősítésére törekedik. Megkísértem néhány lapon azokat ismertetni, missioi működésünkről fogalmat adni.

Mindenekelőtt jeleznem kell, hogy az 1872-iki zsinat s főleg 1880 óta a franciaországi protestánsok az addig közösen folytatott missioi munkákra nézve is kétfelé szakadtak s most mind a két párt külön cselekszik, s a maga felelősségére. A francia reformált egyház mindkét pártjának most külön missioi vannak s közös hely nélkül. Először nézzük az együttesen folytatott missiot, melynek történelme elég messze fel nyulik a multba; azután azokat a missioi társulatokat, melyek a szakadás után jöttek létre.

Éppen negyven esztendeje annak, hogy néhány nemesszivű és buzgó protestáns, kik a francia protestantismus általános érdekeinek megbeszélésére jöttek össze, egy munkát látott maga előtt, a melyet meg kell kísérten: a vallásos életnek fejlesztését magának az egyháznak kebelében és a protestantismus terjesztését az egyházon kívül. Ekkor alapított a „Société centrale protestante d' évangélization“, melynek célja az alapszabály eme szavaiban világosan meg van jelölve: „a franciaországi protestáns egyház kebelében a vallásos élet fejlesztésére, az egyházmegyékben a szétszórtak egyesítésére munkálni és katolikusokat evangelizálni.“ A társulat első fellépésétől kezdve ez igazán hasznos és jó munká-